

Kestävä terveydenhuolto -hanke: Terveydenhuollon pirullisia ongelmia ei ratkaista pikavoittoja tavoittelemalla

28.6.2023 08:00:00 EEST | [AbbVie Oy](#)

Jaa

Kaikkea yhteiskunnallista päätöksentekoa haastaa nopeasti muuttuva toimintaympäristö, jossa asioiden välisiä suhteita on koko ajan vaikeampi hahmottaa. Myös terveydenhuollossa puhutaan ”pirullisista ongelmista”. Näihin lukeutuu esimerkiksi hyvinvointialueilla ajankohtainen palveluverkkojen rakentaminen – miten varmistetaan, että sairastuneet saavat oikeaan aikaan tarvitsemaansa palvelua ja hoitoa, kun rahat ovat tiukalla ja hoitajista huutava pula?

Valtiotieteiden tohtori, tutkimusjohtaja **Petri Uusikylä** Vaasan yliopistosta on perehtynyt niin kutsuttujen pirullisten ongelmien (wicked problems) kesyttämiseen. Tällä hän tarkoittaa tilannetta, jossa monet samanaikaiset, keskenään riippuvaiset asiat vaikuttavat toisiinsa ja ratkaistavaan asiaan, kuten vaikkapa terveystalouden saatavuuteen. Pirullisiin ongelmiin nivoutuu tavanomaisesti poliittisia ja arvopohjaisia jännitteitä, minkä vuoksi niitä ei voida kirjaimellisesti ”ratkaista”. Tämä asettaa uudenlaisia haasteita johtamiselle ja päätöksenteolle.

Uusikylän mukaan pirullisten ongelmien monitahoisien luonteen ymmärtää usein vasta, kun niitä yrittää muuttaa. *”Kun ongelman juurisyytä ei tunnusteta, tehdään mekanistisia ratkaisuja. Tällainen ratkaisu oli esimerkiksi hoitajamitoitus. Kun ongelman yhden ulottuvuuden ratkaisevaa pikaratkaisua lähdetään soveltamaan, käytäntö paljastaa ongelmat ja niihin vaikuttavat monet eri tekijät”*, Uusikylä kertoo. Uusikylä tarjoaa avuksi systeemisen ajattelun kehittämistä, joka auttaa ymmärtämään asioiden ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä ja niiden yhteisvaikutuksen kautta syntyvää dynamiikkaa.

”Meidän pitää oppia hahmottamaan osien sijaan kokonaisuuksia ja kokonaisuuksista eri asioiden monenvälisiä suhteita – tarkastella haasteita monien eri linssien läpi”, Petri Uusikylä sanoo. Toinen hänen esiin nostamansa ratkaisu on ekosysteemiajattelu. *”Mitä monimutkaisempi järjestelmä on, sitä monimuotoisemmin sitä pitäisi hallita. Kun tilanteet muuttuvat nopeasti ja ongelmat ovat vahvasti keskinäisriippuvaisia ja yhteen kytkettyneitä, myös palvelujärjestelmän pitäisi olla riittävän mukautuva: verkostomainen tai ekosysteemityyppinen. Erilaisilla toimijoilla pitäisi olla erilaisia rooleja”*, Uusikylä lisää.

Hoitajapula ei ratkea pelkällä rahalla

Johtajaylihoitaja Pirjo Syväoja Etelä-Savon hyvinvointialueelta kuvaa hoitajapulaa pirulliseksi ongelmaksi, johon yhden ulottuvuuden pikaratkaisut eivät tepsii. Esimerkiksi väestökadosta kärsivät alueet tarvitsevat aivan omanlaisiaan ratkaisuja, joissa koko alueen ekosysteemi otetaan huomioon. *"Suomessa ajatellaan kansainvälisten rekrytointien ratkaisevan hoitajapulan, mutta meillä ei ole riittävästi houkuttimia pitää maahanmuuttajataustaisia esimerkiksi täällä Itä-Suomessa. Valitettavasti he valuvat ajan mittaan kasvukeskuksiin tai sinne, missä heillä on vertaisryhmiä",* Syväoja toteaa. Toinen dilemma hoitajapulaan liittyen on se, että ykkösongelmaksi nostetaan yleensä palkka, vaikka myös perusasiat pitäisi laittaa kuntoon.

"Hoitajat haluavat palkkaa, mutta todellisuudessa tarvitaan alan arvostusta. Esimerkiksi oman osaamisen kehittämisen mahdollisuus pitäisi laittaa kuntoon ensimmäisenä. Kun osaa, kokee työtyytyväisyyttä ja -hyvinvointia, tulevat asiakkaat ja potilaat kerralla hyvin hoidetuksi, mikä puolestaan lisää luottamusta hyvinvointialuejärjestelmään. Hyvinvointialueiden parhaita brändintekijöitä ovat osaavat ammattilaiset", Syväoja lisää.

Laadukkaat palvelut edellyttävät koulutettuja ammattilaisia Kestävä terveydenhuolto -hanke peräänkuuluttaa sujuvia palveluketjuja niitä tarvitseville sekä kokonaisvastuuta päätöksentekoon. *"On selvää, että sosiaali- ja terveysalan pitovoimaa on parannettava. Ilman koulutettuja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ei ole laadukkaita sote- palveluita. On pidettävä osajista kiinni parantamalla palkkausta, työoloja ja johtamista. Työolojen parantamisessa kiireellisin tehtävä on hoitajien työssään kohtaaman väkivallan kitkeminen",* sanoo **johtaja Kirsi Sillanpää** Tehystä.

"Poliitikkojen ensisijainen tehtävä on varmistaa, että perustuslain asettama velvoite täytetään: jokaisella kansalaisella täytyy olla mahdollisuus saada tarvitsemansa palvelut. Käytännössä vastuu sujuvien palvelupolkujen toteutumisesta kuuluu hyvinvointialueiden johdolle. Kun rakenteet ovat periaatteessa jo paikallaan, palvelujärjestelmää on tärkeää uudistaa nyt myös sisällöllisesti", Sillanpää jatkaa. Pirullisten ongelmien ratkomista ja palveluverkon järjestämisen keinoja hyvinvointialueilla pohdittiin Kestävä terveydenhuolto -hankkeen SuomiAreena-seminaarissa 28.6.2023.

Tietoa Kestävä terveydenhuolto -hankkeesta: Kestävä terveydenhuolto -hankkeen tavoitteena on haastaa yhteiskuntaa ja terveydenhuollon toimintaympäristöä pohtimaan, miten suomalaista terveydenhuoltoa uudistetaan asiakaslähtöisesti ja ennakkoluulottomasti. Hankkeen tarkoitus on myös tarjota uusia näkökulmia siihen, miten ihmisten hyvinvointi sekä työ- ja toimintakyky pystytään turvaamaan nyt ja tulevaisuudessa. Verkosto on perustettu 2015 ja siinä ovat mukana AbbVie, Suomen Hammaslääkäriliitto, Hyvinvointiala HALI ry, Lääkäriliitto, SOSTE, Tehy ja YTHS. Kestävän terveydenhuollon tilaisuuksiin osallistuu vuosittain noin 200 terveydenhuollon ja poliittisen päätöksenteon asiantuntijaa.

Avainsanat

---

kestävä terveydenhuolto